

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI VERONIKY FÜRSTOVÉ „VÝVOJ MESIÁŠSKÝCH PŘEDSTAV S POHLEDEM NA Iz 52,13-53,12“

Diplomová práce Veroniky Fürstové s názvem „Vývoj mesiášských představ s pohledem na Iz 52,13-53,12“ svým rozsahem 79 stran splňuje rozsah nutný pro diplomovou práci.

OBSAH PRÁCE

Samotná stat' práce začíná po přehledném obsahu a úvodu na str. 9 kapitolou **Pojem „Mesiáš“ v Biblii**. Autorka se tu zabývá pojmem „mesiáš“ a jeho užitím v Biblii. V následující kapitole **Vývoj mesiášských představ** (str. 12) přechází k přehledu různých mesiášských představ ve Starém zákoně a nakonec zmiňuje i mesiášské představy intertestamentární. Závěrečnou část této kapitoly tvoří přehled mesiášských očekávání mimo židovství. Zde se autorka zabývá velmi stručně starověkými náboženstvími Blízkého východu (Egyptem, Mezopotámií, předizraelským Kenaánem), mysterijními náboženskými kulty v době helénismu a mithraismem, zoroastrismem, islámem, buddhismem a hinduismem. Konečně v třetí kapitole **Izajáš 52,13-53,12** (str. 37) se zaměřuje na text biblické knihy. Na konci celé práce čtenář najde **Závěr** (str. 69), následovaný seznamem literatury, textem Iz 52,13-53,12 a českým a anglickým abstraktem.

Když autorka uvádí čtenáře do podkapitoly **Mesiášská očekávání mimo židovství**, odůvodňuje svou volbu nutností srovnání biblické víry s jejím historickým kontextem. Vzápětí rozšiřuje zvolené spektrum o mysterijní kulty v době helénismu, kde jsou postavy spasitelů „neméně zajímavé“. Nakonec přidává i „islám, buddhismus, hinduismus a další“. Otázkou, kterou si čtenář klade, je vztah, jaký mají tato náboženství, zvláště jejich poslední skupina, k pojetí mesiáše ve Starém zákoně, zvláště k Izajášovu textu, kterým se autorka rozhodla zabývat podrobněji. Autorka zde pojednává o zajímavém tématu, avšak z hlediska obsahu práce se dostává již mimo zvolené téma. Odvádí čtenáře daleko od Starého zákona, aby jej v zápětí konfrontovala s relativně podrobnou analýzou Izajášova textu, což na něj působí nejednotně a zmatečně.

Ve třetí kapitole se autorka zaobírá jedním biblickým textem. Jeho volba je příhodná, jedná se o text s mesiášskými prvky, který je jedním z nejcitovanějších mesiášských textů v křesťanství. Autorčím úmyslem je zjistit, „nakolik postava Božího služebníka u Izajáše v úseku 52,13-53,12 měla vliv na prvotní církev, nakolik promlouvala k pisatelům Nového zákona ... (a zda) Ježíš Nazaretský pojímal 53. kapitolu knihy Izajáš jako program svého životního díla...“ Takto formulovaný cíl je dvojitý, neboť je třeba rozlišit vliv starozákonního textu na pisatele Nového zákona a na Ježíše samotného, což v textu není patrné a autorka se snaží poukázat spíše na vztah jednotlivých pasáží z vybraného starozákonního textu k Novému zákonu. Nezapomíná přitom na exegezi textu a na zjištění jeho původního smyslu, což je chvályhodné, i když nemohla pracovat s původními biblickými jazyky.

Otázkou zde, podobně jako v předcházejícím oddíle, zůstává návaznost této kapitoly na kapitoly předchozí – je autorčím úmyslem zpracovat mesianismus obsažený ve starozákonním textu, nebo jeho mesiášské pojetí v Novém zákoně? V prvním případě jsou novozákonní exkurzy přebytečné, v druhém případě jsou hodně volné, neboť autorka bere v potaz texty, které nejsou přímými narážkami na Iz 52,13-53,12.

ZPRACOVÁNÍ TÉMATU

Autorka si předsevzala rozsáhlý úkol, avšak věnovala se mu na mnoha místech jen povrchně. Je to patrné i na literatuře, kterou k práci použila. Zmiňuje např. Josepha Flavie či Apuleia, ale není patrné, že by jejich díla měla v rukou, byť by to práci prospělo a obojí je dostupné v českém překladu; v případě Apuleiova Zlatého osla by například mohla přesněji hodnotit povahu tohoto díla. Podobně autorka zmiňuje starozákonní texty pro různé typy mesiáše, ale nikde není patrné, že by se těmito texty zabývala podrobněji a věnovala jim náležitou pozornost. Proto dochází k nepřesnostem např. v případě hodnocení Dan 7, kde autorka hovoří o „Synu člověka“ namísto o „někom jako syn člověka“, tj. nerozlišuje původní význam textu od jeho následné interpretace v židovství a křesťanství. Autorka praví, že „později se v agadě píše“ (str. 19), ale čtenář by očekával odkaz na citované místo nebo alespoň na autora, od něž autorka tuto informaci převzala. Totéž platí pro jiné „citace“ v práci.

Zmiňovaná „povrchnost“ je patrná i na přílišném zobecňování a nedostatečném rozlišování. Autorka se například v práci často zaobírá obětmi a zástupností obětí v židovství. Zapomíná však, že ne každá

obět' v Izraeli a v židovství je odčiňující, natož zástupná, a především že zabití velikonočního beránka tuto povahu v době Deuteroizajáše zřejmě nemělo. To pak ji pravděpodobně vede k snadnému ztotožnění obrazu beránka v textu s beránkem velikonočním, i když na jiných místech sama přiznává, že se jedná o „obrazy z pastýřského života“ a o „jateční“ porážku. Otázka obětí je tématem, kterému by se, vzhledem k obsahu zvoleného textu, autorka měla věnovat podrobněji. Vinu má pravděpodobně i skutečnost, že jak ukazuje poznámkový aparát, poslední kapitola stojí na čtyřech autorech (Heller, Nandrásky, Jakovljevič a Pípal) a chybí zde podrobnější vlastní, „technické“ komentáře k izajášovskému textu, které by autorku na význam a obsah různých pojmů a termínů upozornily.

Otázky vzbuzují konečně i některá konkrétní tvrzení autorky. Kromě již výše zmíněných a dalších, která jsou zapříčiněna pravděpodobně ne dostatečně podrobným studiem dílčí problematiky, se jedná především o tvrzení na str. 68: „... podobně jako jiní proroci, tak i autor Deuteroizajáše při psaní textu pravděpodobně v plném rozsahu nerozuměl tomu, co psal (vzhledem k inspiraci Písma)“. Tato věta, pokud není patřičně vysvětlena, budí dojem, že autorka nezná učení o dvojím autorství Písma, jak o něm hovoří Dei Verbum, a že jí uniká základní orientace v otázce inspirace Písma a v povaze exegetické práce.

METODICKÉ ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Již bylo zmíněno, že autorka čerpala spíše z obecné literatury k tématu opomíjejíc literaturu zabývající se dílčími tématy. Co se týká zpracování použité literatury, je potřeba zásadně vytknout následující. Na mnoha místech v práci se objevují přímé citace bez uvedení pramene. Odkaz na pramen se nachází až o něco později a čtenář si tak není jist původem informací. Někdy odkaz chybí úplně a čtenář je odkázán na obecná tvrzení „badatelé“, „jazykovědci“ apod. bez uvedení konkrétních jmen, takže si čtenář nemůže patřičnou informaci ověřit (např. v případě tvrzení ohledně rozdílu mezi *másúach* a *mašíach* na str. 10). Autorka též nerozlišuje mezi přímou a nepřímou citací, a to jak v poznámkovém aparátu (chybí např. klasická zkratka „srov.“), tak ve vlastním textu práce. Když čtenář srovná namátkou pramennou literaturu s textem práce, ptá se, proč je jednou přímá a doslovná citace z pramene uvedena v uvozovkách, zatímco následující věta, též přímá a doslovná citace z téhož pramene, už takto označena není a vydává se za formulaci a názor autorky (např. str. 54). Někdy se jedná o celý odstavec (např. str. 53). Autorka mnoho přímých citací za takové vůbec neoznačuje, což je závažný prohřešek. Když si to čtenář uvědomí, zjistí, že především 3. kapitola je spíše doslovným kompilátem ze čtyř hlavních pramenů (Heller, Nandrásky, Jakovljevič a Pípal) než vlastní prací.

CELKOVÁ JAZYKOVÁ A STYLICKÁ ÚPRAVA

Z hlediska jazykového se práce velice pěkně čte, její jazyk je uhlazený a plynulý. Argumentace se vyvíjí logicky, text je prost nelogických skoků a zvrátů. Jednotlivá témata – s výhradami týkajícími se obsahu zmíněnými výše – na sebe navazují a čtenář dostává ucelený obraz o problematice. Čeština je dobrá, snad je možné vytknout jen často se opakující nedostatečnou interpunkci (především oddělování vedlejších vět).

Grafické úpravě textu nelze nic vytknout, členění na kapitoly a podkapitoly je zřetelné, přehledné a plně odpovídá obsahu.

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Z práce je patrné, že autorka se zvolenému tématu poctivě věnovala. Její práce je, jak bylo výše řečeno, čtivá a poskytuje základní přehled o problematice.

Na druhé straně vykazuje jednak nedostatečné prohloubení dílčích témat vedoucí k nepřesným formulacím, jednak z formálního hlediska je v některých částech více kompilátem než vlastní prací. Nepřesná práce s citacemi je z formálního hlediska též závažná.

Domnívám se, že hodnocení práce jako **velmi dobré** je přiměřené, i když konečné ohodnocení závisí v tomto případě velmi na obhajobě.

Adam Mackerle

